

Program vođenja za posjetitelje iz osnovnih škola

Što će učenici vidjeti i čuti u Hrvatskome saboru?

Glavno stubište

Prvi slobodni, višestranački, demokratski izbori provedeni su u Hrvatskoj u proljeće 1990. godine. Na temelju izbornih rezultata, 30. svibnja 1990. godine konstituiran je prvi demokratski izabran višestranački Hrvatski sabor.

Taj dan obilježava se kao Dan Hrvatskoga sabora, spomendan na konstituiranje prvoga, demokratski izabranog, višestranačkog sabora te na povijesnu ulogu Hrvatskoga sabora u očuvanju hrvatske državnosti tijekom mnogih stoljeća.

Prvi saziv Hrvatskoga sabora 25. lipnja 1991. godine donio je Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske i Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. To je dan koji slavimo kao Dan državnosti.

Predvorje Velike vijećnice

Poprsja hrvatskih velikana 19. i 20. stoljeća koji su se kao saborski zastupnici zalagali za neovisne i samostalne hrvatske države: Stjepan Radić, Ivan Kukuljević Sakcinski, Janko Drašković, Ante Starčević, Josip Jelačić, Josip Juraj Strossmayer, Ivan Mažuranić, Josip Šokčević.

Stjepan Radić (1871. - 1928.), vođa Hrvatske seljačke stranke, borio se za hrvatske nacionalne interese i suverenost Hrvatske unutar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Bio je zbog toga proganjan sve do 1928. godine, kada je na nj izvršen politički atentat u Narodnoj skupštini u Beogradu. Od posljedica atentata ubrzo je umro.

Grof Janko Drašković (1770. - 1856.) najstariji je hrvatski preporoditelj. Kao prvak hrvatskoga narodnog preporoda napisao je djelo na hrvatskom jeziku pod naslovom "Disertacija" u kojem je iznio program narodnoga preporoda te svoja gledišta o jeziku i književnosti te politici i gospodarstvu. Zalagao se za ujedinjenje hrvatskih zemalja, osnivanje samostalne vlade, neovisne o Beču i Pešti. Upozoravao je na važnost prosvjeđivanja i obrazovanja naroda te na potrebu razvijanja obrta i industrije. U Zagrebu je 1838. godine osnovao Ilirsku čitaonicu iz koje je 1842. godine niknula Matica ilirska. Do vremena bana Josipa Jelačića (1801. - 1859.) zastupnike nisu birali građani, već ih je u Sabor pozivao ban. Zastupnici su bili pripadnici plemstva i svećenstva. Od vremena bana Jelačića i njegova dekreta iz 1848. godine počinje biranje zastupnika iz naroda. Dakle, 1848. godine započinje djelovanje građanskog Sabora kao predstavničkog tijela naroda. U početku je u Sabor tek polovina zastupnika birana iz naroda, i to uz obrazovni i imovinski cenzus*, a polovinu zastupnika i dalje je pozivao ban. Ta odluka bana Jelačića omogućila je da Ivan Mažuranić bude izabran za bana.

Jelačić je ukinuo feudalni sustav u Hrvatskoj i postavio temelje moderne Hrvatske.

Ban Ivan Mažuranić (1814. - 1890.) prvi je ban pučanin, izabran iz puka - naroda. Bio je veliki reformator, pa je za vrijeme njegova banovanja unaprijeđen školski sustav u Hrvatskoj, osnovano je Sveučilište u Zagrebu (1874. godine), prvo među južnim Slavenima, a iste je godine donesen i Zakon o ustroju pučkih škola. Njime je uvedeno obvezno četverogodišnje školovanje.

Ivan Kukuljević Sakcinski (1816. - 1889.) jedan je od vođa ilirskog pokreta, književnik i povjesničar, održao je u Saboru 1843. godine znameniti govor o potrebi uvođenja hrvatskoga jezika u Sabor. Dotad se u Saboru govorilo latinskim jezikom. Tri godine nakon Kukuljevićeve govora hrvatski jezik postaje službeni jezik u Hrvatskoj, a u radu Sabora počinje se primjenjivati od 1848. godine.

Ante Starčević (1823. - 1896.) djelovao je kao zastupnik u Saboru tridesetak godina, počevši od 1861. godine. Bio je na čelu Hrvatske stranke prava, a zalagao se za slobodnu i suverenu Hrvatsku protiveći se bilo kakvim državnim vezama Hrvatske s Austrijom i Mađarskom. Bio je veliki zagovornik hrvatske neovisnosti, a najvećim neprijateljem hrvatskoga naroda smatrao je Habsburšku Monarhiju. Hrvatska je u sastavu Austro-Ugarske bila sve do

29. listopada 1918. godine, kada je Hrvatski sabor donio odluku da Hrvatsko kraljevstvo raskida sve državnopravne odnose i veze s Kraljevinom Ugarskom i Carevinom Austrijom.

Josip Juraj Strossmayer (1815. - 1905.) bio je među najznačajnijim i najutjecajnijim Hrvatima 19. stoljeća. Đakovački biskup i političar, vođa Narodne stranke** i nadasve veliki mecena kulture, obrazovanja i umjetnosti. Imao je značajnu ulogu u osnivanju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU). Danas ta ustanova nosi ime Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU). Strossmayer je imao značajnu ulogu i u osnivanju zagrebačkog Sveučilišta 1874. godine. Kao crkveni moćnik novčano je pomagao izdavačku djelatnost i osnivanje narodnih čitaonica i škola, i to ne samo u Hrvatskoj nego i u ostalim slavenskim zemljama.

Josip Šokčević (1811. - 1896.) rođen je u Vinkovcima u poznatoj graničarskoj obitelji. Nakon sjajne vojne karijere u Habsburškoj Monarhiji (neko vrijeme bio je u Vrhovnoj komandi u Grazu), imenovan je zamjenikom teško bolesna bana Jelačića. Godinu dana nakon Jelačićeve smrti, 1860. godine, car Franjo Josip I. imenovao ga je hrvatskim banom, na preporuku biskupa J. J. Strossmayera. Pod njegovim predsjedanjem zasjedaju hrvatski sabori 1861. i 1865. godine, na kojima sabornici nisu bili jedinstveni glede odnosa Hrvatske s Mađarima i Austrijancima. Nakon podjele Monarhije na austrijski i ugarski dio, razočaran politikom Habsburgovaca prema Hrvatskoj, ban Šokčević podnosi ostavku. Banske dužnosti razriješen je 1867. godine. Gotovo zaboravljen umire u Beču 1896. godine***. Zaslužan je za poticanje gospodarskog života i početak gradnje željezničkih pruga u Hrvatskoj, a sudjelovao je i u osnivanju brojnih hrvatskih nacionalnih institucija koje postoje i danas. Ban Šokčević borio se za teritorijalnu cjelovitost hrvatskih zemalja, zaslužan je i za povratak hrvatskoga jezika u javnu upravu i škole (do tada se uglavnom koristio nametnut njemački jezik).

* - odnosi se na pravo po kojemu je za zastupnika mogao biti biran samo građanin koji posjeduje određenu imovinu i ima određeno obrazovanje

** - jedna od najznačajnijih stranaka u Saboru toga vremena. Zalagala se za jačanje prava naroda koji su tvorili Austro-Ugarsku Monarhiju (federalizacija Austro-Ugarske Monarhije)

*** - krajem svibnja 2002. godine posmrtni ostaci bana Šokčevića preneseni su iz Beča u rodni grad Vinkovce te pokopani na mjesnom groblju u grobnoj kapelici sv. Marije Magdalene

Dvorana Ante Starčevića

Prostor za protokolarna i službena primanja u Hrvatskome saboru

Dvorana Ante Starčevića prostor je u Hrvatskome saboru u kojem se primaju gosti Sabora i službena izaslanstva drugih parlamenata. Dvoranom dominira uljano platno koje prikazuje trenutak proglašenja našega Ustava, 22. prosinca 1990. godine. Hrvatski je sabor donio Ustav netom prije Božića, pa se zato naziva i Božićnim Ustavom. U to vrijeme Hrvatska nije bila samostalna, već u sastavu SFRJ (Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije). Slika prikazuje svečanu sjednicu Sabora i trenutak u kojem se prvi predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman obraća zastupnicima u prigodi ovoga iznimno važnog događaja za hrvatsku državu.

Što je Ustav? To je temeljni akt neke države, najvažniji zakon iz kojega proizlaze svi drugi zakoni. U Ustavu je Hrvatska određena kao suverena i nedjeljiva demokratska država hrvatskoga naroda i pripadnika svih drugih naroda (nacionalnih manjina koje žive u njoj) i uživaju ista prava kao i pripadnici hrvatskoga naroda. Republika Hrvatska definirana je kao država parlamentarne demokracije, vladavine prava i tržišnog gospodarstva.

U dvorani se nalaze portreti svih dosadašnjih predsjednika Sabora:

dr. Žarko Domljan (1990. - 1992.)
(Jadranka Fatur, akad. slikarica)

Stjepan Mesić (1992. - 1994.)
(Vatroslav Kuliš, akad. slikar)

dr. Nedjeljko Mihanović (1994. - 1995.)
(Rudolf Labaš, akad. slikar)

akademik Vlatko Pavletić (1995. - 2000.)
(Vlado Jakelić, akad. slikar)

Zlatko Tomčić (2000. - 2003.)
(Fadil Vejzović, akad. slikar)

Vladimir Šeks (2003. - 2007.)
(Vlado Jakelić, akad. slikar)

Luka Bebić (2008. - 2011.)
(Vatroslav Kuliš, akad. slikar)

Boris Šprem (2011. - 2012.)
(Jadranka Fatur, akad. slikarica)

Josip Leko (2012. - 2015.)
(Damir May, akad. slikar)

Željko Reiner (2015. - 2016.)
(Vlado Jakelić, akad. slikar)

Predsjednik i predsjednica Županijskog doma Sabora:

Josip Manolić (1993. - 1994.)
(Dalibor Parać, akad. slikar)

dr. Katica Ivanišević (1994. - 2001.)
(Josip Biffel, akad. slikar)

Velika vijećnica

S galerije za posjetitelje vidjet će raspored sjedenja zastupnika i članova Vlade kada nazoče sjednici.

Velika vijećnica ili Sabornica dvorana je u kojoj se održavaju plenarne sjednice. Plenarna je sjednica sjednica na kojoj svi zastupnici rade zajedno. U Sabornici su tri galerije - galerija za posjetitelje, galerija za predstavnike medija i diplomatska loža koja je predviđena za predstavnike veleposlanstava država s kojima imamo diplomatske odnose. Kada žele, diplomatima je dopušteno pratiti raspravu koja ih zanima. Djeci se pokazuju mjesta zastupnika, predsjednika Sabora, premijera i ministara u Vladi Republike Hrvatske, kada nazoče radu plenarne sjednice (Aktualno prijepodne). U Republici Hrvatskoj državna vlast ustrojena je na načelu trodiobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Sabor je najviše predstavničko i zakonodavno tijelo u državi. Sabor je predstavničko tijelo zato što građani biraju svoje zastupnike na slobodnim, višestranačkim, demokratskim izborima. Biračko pravo, pravo da biraju zastupnike i budu birani imaju svi punoljetni hrvatski državljani.*

Što znači da je Sabor zakonodavno tijelo? Sabor donosi zakone, ali i sve druge najvažnije akte u državi - Ustav, državni proračun i dr. Sabor odlučuje o ratu i miru, o promjeni granica Republike Hrvatske i drugim najvažnijim pitanjima za državu. Sukladno s ovlastima odlučio je i o razdruživanju i izlasku Republike Hrvatske iz Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) te o pridruživanju naše zemlje Europskoj uniji.

Hrvatski sabor po Ustavu može imati od 100 do najviše 160 zastupnika koji se biraju u 12 izbornih jedinica, na vrijeme (mandat) od 4 godine. Hrvatski sabor uz predsjednika ima od dva do pet potpredsjednika koji čine Predsjedništvo Hrvatskoga sabora. Predsjedništvo Hrvatskoga sabora brine se o održavanju sjednica i uz ostale nadležnosti koje se odnose na rad Sabora odlučuje o prihvaćanju pokroviteljstava nad raznim događanjima. Parlamentarne stranke u Hrvatskome saboru osnivaju klubove zastupnika kao najvažnija stranačka tijela u Hrvatskome saboru.

Rad Hrvatskoga sabora, tj. zastupnika, odvija se i u saborskim radnim tijelima - odborima i povjerenstvima nadležnima za pojedina područja.

*Hrvatski sabor redovito zasjeda dva puta godišnje: prvi put, između 15. siječnja i 15. srpnja (ljetno zasjedanje), i drugi put, između 15. rujna i 15. prosinca (zimsko zasjedanje). Predsjednik Sabora saziva plenarne sjednice** Sabora, a zasjedanja se održavaju u pravilu srijedom, četvrtkom i petkom. O točkama s dnevnog reda prethodno raspravljaju saborski odbori i klubovi zastupnika. Sjednice su Sabora javne, pa im građani, uz prethodnu najavu, mogu prisustvovati. U sadašnjem 7. sazivu Hrvatski sabor ima 151 zastupnika, među kojima je 8 predstavnika nacionalnih manjina, a tri su predstavnici hrvatske dijaspe***.*

** Poslovníkom Hrvatskoga sabora utvrđeno je održavanje Aktualnog prijepodneva odnosno vrijeme za postavljanje zastupničkih pitanja Vladi RH, i to na početku svake sjednice, prije prelaska na prvu točku dnevnog reda.*

*** zajednička sjednica svih zastupnika*

**** građani koji imaju hrvatsko državljanstvo, a žive izvan granica Hrvatske*

Dvorana Josipa Šokčevića - Mala vijećnica

Vijećnica nekadašnjeg Županijskog doma

Sabora Replika Baščanske ploče

Sabor je višestoljetna institucija. Smatra se da je prvi Sabor održan 821. godine prilikom izbora Vladislava za kneza Primorske Hrvatske. Prvi sačuvani pisani dokument o održanom Saboru datira iz 1273. godine. Do bana Josipa Jelačića zastupnici nisu bili birani, nego ih je pozivao ban, i to iz redova plemstva i svećenstva. Na saborima se raspravljalo i odlučivalo kojemu kraljevstvu će se Hrvatska pripojiti, dogovaralo se o obrani države, sporovima feudalaca, novačenju vojske itd.

Ban Josip Jelačić 1848. godine donio je dekret - odluku prema kojoj zastupnike treba birati narod (u početku je, ipak, ban pozivao polovinu zastupnika iz redova plemstva i crkve, a polovina je birana na izborima).

Sabori su tijekom povijesti održavani u Zagrebu, ali i u drugim gradovima - Varaždinu, Križevcima, Krapini i Topuskom - sve dok u prvoj polovini 18. stoljeća nije odlučeno da se osigura stalan prostor prikladan za saborska zasjedanja.

Prva zgrada Sabora kupljena je 1731. godine na Markovu trgu, tada glavnom zagrebačkom trgu. Iste je godine stradala u požaru pa ju je trebalo ponovo sagraditi. Gradnja nove zgrade završena je 1737. godine i tada je prvi put u njoj održano zasjedanje Sabora. Tu je zgradu Sabor koristio stoljeće i pol, a tijekom tog razdoblja zgrada je više puta dograđivana i preuređivana. Na njezinim temeljima početkom 20. stoljeća, od 1906. do 1911. godine, građena je zgrada u kojoj se danas nalazimo.

Unutrašnjost Sabornice posljednji je put preuređena tijekom Domovinskog rata, a značajna sredstva za njezino uređenje donirali su naši iseljenici.

Radovi su dovršeni 1995. godine. Sabornica se od tada nije mijenjala, osim uvođenja sustava elektroničkog glasovanja i videosnimanja za online praćenje plenarne sjednice.